

М. Г. Железняк

Брок (Брох) Олаф

БРОК (Брох) Олаф (Broch Olaf; 04. 08. 1867, м. Гортен, Норвегія – 28. 01. 1961, Осло) – норвезький славіст, перекладач. Академік АН Норвегії (1896), СРСР, Сербії, Австрії, Чехії, Польщі, Болгарії. Іноз. чл. НТШ (1914), ВУАН (1924).

Закін. університет у Христианії (нині Осло, 1893). Прослухав курси славістики у Ляйпцизі (1893) та Віден. (1894) університетах. У першому був тісно пов'язаний із представниками неограматичного напрямку. Важливим було його навчання у В. Ягича у Відні. У цей період він побував в Угорщині, Сербії та Росії, де спілкувався з *О. Шахматовим*, *П. Фортунатовим* та *В. Ключевським*. Наук. діяльність розпочав 1895 з вивчення складної і, водночас, цікавої мовної ситуації тогочас. Угорщини. Його перша праця «Zur Kleinrussischen in Ungarn» («До питання про малоруську мову в Угорщині») була опубл. в двох числах ж. «Archiv für Slavische Philologie» (1895, № 17; 1897, № 19). Тоді ж публікує свою монографію про взаємовплив словац. і укр. діалектів у сх. частині Угорщини «Studien von der Slovakisch – Kleinrussischen Sprachgrenze im östlichen Ungarn» («Вивчення словацько-малоруської мовної межі у східній Угорщині», т. 1–2, 1897, 1899). Навесні 1895 Б. деякий час перебував у с. Убля, де спостерігав та вивчав особливості цієї говірки, результатом стало дослідження «Угросорусское наречие села Убли Земплинского комитата» (1899). У ньому подано детальний опис фонетики цієї бойків. говірки української мови. 1896 Б. призначений доцент університету Христианії, а 1902 – проф. слов'ян. мов. 1902 Б. отримав запрошення С.-Петербур. АН вивчати рос. діалекти. За порадою О. Шахматова, досліджував типові пд.-рос. говірки в Мосальському пов. Калузької губ. («Говоры к Западу от Мосальска (С картой)», 1916) та типові пн.-рос. говірки у Тотемському пов. Вологод. губ. («Описание

одного говора из югозападной части Тотемского уезда», 1907; обидві – С.-Петербург). Дослідники відзначали точність, докладність, всеосяжність характеристик звуків цих говорів, детальний опис їхньої артикуляції.

Зробив дослідження з фонетики для «Энциклопедии славянской филологии», де подав загальну характеристику слов'ян. звук. системи. Ця праця вийшла 1910 під назвою «Очерк физиологии славянского языка», більш відома у світі в нім. перекладі: «Slavische Phonetik» (Heidelberg, 1911). Нарис став основою працею Б. зі славістики. Б. точно виявив, з одного боку, основні фонетичні одиниці кожної з описаної ним мов, а з іншого – напрочуд тонко описав багато особливостей їхньої артикуляції та звучання і показав низку фонетичних паралелей між окремими слов'ян. мовами. Подав також докладну характеристику звуків української мови на тлі всіх слов'ян. мов. Укр. мові в цій праці присвячено кілька окремих розділів, одним із джерел дослідження звукових особливостей української мови було мовлення [І. Зілинського](#), з яким приятелював Б.

Після 1-ї світової війни Б. працював в архівах Норвегії та Росії, досліджуючи своєрідний діалект рос. та норвез. мов – «russenorskia», – яким розмовляли рос. помори, торгуючи з норвежцями.

Окрім наукових досліджень, Б. публікував також твори про життя народу, про соціальне і політичне становище в слов'ян. країнах. 1923 Б. надрукував кн. «Proletariatets diktatur: Set og tænkt fra forsommeren» – критичну розповідь про ситуацію в Рад. Росії, в основу якої лягли враження від візиту 1923. Значних успіхів Б. досяг і як перекладач зі слов'ян. мов. Тривала праця Б. викладачем рос. та ін. слов'ян. мов в університеті в Осло сприяла виявленню інтересу до славістики норвезьких науковців.

Рекомендована література

1. Томсон А. И. Заметки к «Очерку физиологии славянской речи» Олафа Брока // Рус. физиол. вест. Варшава, 1911. Т. 65;
2. A Bibliography of Olaf Broch's Published Writings // Scando-Slavica. Т. 3. Copenhagen, 1957;
3. A. Gallis. Professor Olaf Broch rum Gedächtnis (1867–1961) // Scando-Slavica. Т. 7. Copenhagen, 1961;
4. Olaf Broch Symposium, Oslo 12–14th September 1996. Oslo, 1998;
5. Слов'янський світ Олафа Брока. Л., 2018;
6. Льоннгрєн Т. П. Лист Івана Зілинського до Олафа Брока: невідома сторінка українсько-норвезьких наукових стосунків // Українська мова. 2020. № 4.

Бібліографічний опис:

Брок (Брох) Олаф / М. Г. Железняк // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2004. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-36288>. – Останнє поновлення : 2021.

2001-2024 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).